



Datum
2021-12-08
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2021-1132

Yttrande

Till
Justitiedepartementet

Remiss från Justitiedepartementet - Skärpta straff för brott i kriminella nätverk (SOU 2021:68)

Dnr Ju2021/03004

Sammanfattning

Malmö stad finner ingen anledning att ifrågasätta bedömningarna i de föreslagna ändringarna av straffvärdena, eller proportionaliteten mellan dem. Det är angeläget att det samtidigt görs satsningar att främja goda uppväxtvillkor för barn och unga.

Yttrande

Malmö stad instämmer i att brott som begås i kriminella nätverk får stora konsekvenser för brottsoffer, och att det även påverkar den allmänna tryggheten och tilliten i samhället negativt. Det är därför viktigt att samhället på olika sätt tydligt markerar allvaret i denna typ av brottslighet. Skärpta straff får betraktas som en skyddsåtgärd från samhällets sida. Det är därför ytterst angeläget att samtidigt göra stora ansträngningar för att främja goda uppväxtvillkor för barn och unga och att utveckla kvaliteten i det brottsförebyggande arbetet.

Malmö stad finner ingen anledning att ifrågasätta rimligheten i förslagen ur ett straffvärdemässigt perspektiv, till exempel att bedöma huruvida en höjning av minimistraffet med tre månader är lämpligt för ett visst brott, i relation till ett annat brott, och liknande. Nedan följer allmänna synpunkter på utredningen, därefter lämnas kommentarer i anslutning till utredningens kapitelindelning, där det bedöms vara viktigt.

Syftet med utredningen är, enligt direktivet, att säkerställa effektiviteten i straffsystemet och att skärpa vissa straff, som har med gängkriminalitet att göra, så att de avspeglar allvaret i brotten. Vad som avses, eller kan avses, med begreppet ”effektivitet” är dock oklart och har inte ägnats tillräcklig uppmärksamhet i utredningen. Som jämförelse kan nämnas att i fråga om brottsförebyggande insatsers effektivitet, avses med ”effektivitet” ofta att insatsen i forskning har visat sig ge bättre resultat än status quo, eller i förhållande till någon annan insats.¹ Såvitt det går att begripa, är det dock inte detta som avses här.

¹ [Standards-of-Evidence_2015.pdf \(preventionresearch.org\)](#)

Kriminalisering är ett ställningstagande att en gärning är så klandervärd att andra sätt att motverka den inte är lämpliga eller tillräckliga. Straffet ska tillfoga den dömda ett obehag, för att ha betett sig klandervärd. Att föreskriva och döma ut straff är samhällets yttersta maktmedel mot medborgarna.

Det finns insatser som i forskning har visat sig minska brottsligheten, dvs. ha en brottsförebyggande effekt. Det finns även insatser som har bevisad positiv effekt på specifikt gängkriminalitet, dvs. att gängkriminaliteten minskar.² Detta torde vara eftersträvävärt.

7.3 Behovet av lagändringar på straffrättens område

Utredaren förefaller mena att det ökade skjutvapenvåldet beror på att konflikter mellan kriminella har blivit vanligare. Att så skulle vara fallet, framstår som något tveksamt. En rimligare utgångspunkt förefaller vara att kriminella konkurrenter alltid har varit i konflikt med varandra. Konflikterna tar sig måhända olika uttryck över tid och rum, men både en utblick i världen och ett retrospektivt perspektiv, ger vid handen att skjutvapenvåld varken är en ny eller unik företeelse. Vad skulle då kunna ligga bakom den ökning av skjutvapenvåld som vi nu tycker oss se i Sverige?

En ökad tillgång på vapen, torde kunna vara en delförklaring till det ökade skjutvapenvåldet, men inte heller det räcker för att förklara ökningen helt och hållet. Det har sedan länge funnits en god tillgång på vapen i Sverige, både illegala och legala. En mer heltäckande förklaring till det ökade skjutvapenvåldet torde därför stå att finna någon annanstans.

Sannolikt har det mer med normer och värderingar att göra. Den som känner tillhörighet (bonding) med en person eller en grupp/organisation, tenderar att överta de normer och värderingar som finns hos personen eller i gruppen.³ En känsla av tillhörighet uppstår när

² **Fleming, C. M. (2018).** Assessing the Impact of Community-Based Universal Prevention on Adolescent Gang Association: An Examination of the Effects of Communities That Care. A dissertation for the degree of Doctor of Philosophy, University of Washington 2018.

Bishop, A. S., Hill, K. G., Gilman, A. B., Howell, J. C., Catalano, R. F., & Hawkins, J. D. (2017). Developmental pathways of youth gang membership: a structural test of the social development model. *Journal of Crime and Justice*, 40(3), 275-296.

Hill, K. G., Howell, J. C., Hawkins, J. D., & Battin-Pearson, S. R. (1999). Childhood risk factors for adolescent gang membership: Results from the Seattle Social Development Project. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 36(3), 300-322.

Catalano, R. F., & Hawkins, J. D. (1996). Social Development Model: A Theory of Antisocial Behavior. In J. D. Hawkins (Ed.), *Delinquency and Crime: Current Theories* (pp. 149- 197). New York, NY: Cambridge University Press.

³ Se **Catalano, R. F. & Hawkins, J. D. (1996).** The social development model: A theory of antisocial behavior, ur J. D. Hawkins (red) *Delinquency and crime: Current theories*, s. 149-197. New York, Cambridge University Press.

The social development model är en syntes och vidareutveckling av ledande kriminologiska teorier som:
 The social control theory; **Hirschi, T. (1969).** *Causes of crime*. Berkeley: University of California Press.
 The differential association theory: **Sutherland, E. H. (1947).** *Principles of criminology*. Philadelphia: J. B. Lippincott.
 The social learning theory: **Akers, R. L., Krohn, M. D., Lanza-Kaduce, L. & Radosevich, M. (1979).** *Social learning and deviant behavior: A specific test of a general theory*. *American Sociological Review* 44, s 636-655.

någon ges tillfälle att delta i aktiviteter (t.ex. leverera narkotika), får den kunskap som behövs för att lyckas med uppdraget och därefter får positiv bekräftelse (t.ex. pengar). Vilka normer och värderingar som gäller i ett visst sammanhang, är i mångt och mycket en ledningsfråga. Har ledningen ”osunda”, antisociala normer och värderingar, kommer detta att påverka alla i gruppen. Det är sannolikt även detta som ligger bakom den så kallade tystnadskulturen som beskrivs, inom de kriminella grupperingarna (se bild nedan). Är det viktigt för ledningen att inte prata med polisen, sprider sig normen i grupperingen och det blir viktigt för alla att leva upp till den, dvs. att inte tjalla. Den ”tystnadskultur” som består i att vittnen, utanför kriminella kretsar, inte vill berätta vad de har sett eller vet, har mer komplexa orsaker som innefattar en misstro mot rättssystemet och aktörerna inom det, till exempel en bristande förmåga att skydda vittnen.



Det finns ett värde i att samhället tydligt tar avstånd från den kriminalitet av det slag som utredningen omfattar, och markerar allvaret i den. Det gäller även sett ur ett brottsofferperspektiv.

9.3.4 En särskild straffbestämmelse avseende involvering av unga i brottslig verksamhet

Det är lovvärt att försöka skydda underåriga från att dras in i brottslig verksamhet av äldre kriminella. Utredningen refererar till uppgifter från Polismyndigheten, som talar för att det inom den kriminella hierarkin är vanligt att påverkan kan ske i flera nedåtgående led. Det vill

The social disorganization theory: **Shaw, C. R. & McKay, H. D. (1942)**. Juvenile delinquency and urban areas. Chicago: University of Chicago Press.

säga att en äldre person agerar i förhållande till en yngre person, som i sin tur riktar sig mot någon ännu yngre. Det finns ingen anledning att betvivla att det går till på beskrivet sätt.

Ordförande

Karin Stjernfeldt Jammeh

Sekreterare

Anna-Lena Alnerud

Miljöpartiet reserverar sig muntligen mot beslutet.

Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet och lämnar in en skriftlig reservation.

Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet och lämnar in en skriftlig reservation.